

Mobbing w szkole. Dlaczego się pojawia i jak sobie z nim radzić?

DR HAB. DOROTA MERECZ-KOT, PROF. UŁ

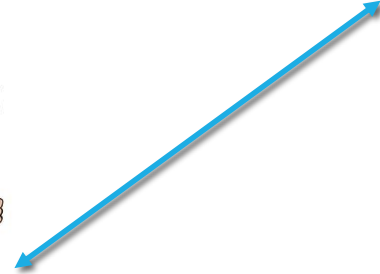
INSTYTUT PSYCHOLOGII

UNIWERSYTET ŁÓDZKI

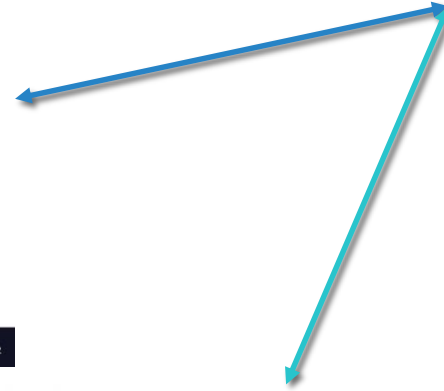
Mobbing –definicja psychologiczna

sfera	definicja
zawodowa	Wszystkie zamierzone lub niezamierzone, powtarzalne zachowania, działania i praktyki, podejmowane wobec osoby/osób, które prowadzą do upokorzenia, krzywdy i stresu. Mogą one negatywnie wpływać na pracę osoby i/lub prowadzić do wrogiej, nieprzyjemnej atmosfery w pracy (Einarsen & Rakes, 1997)
edukacyjna	Agresywne i powtarzalne zachowania, których celem jest skrzywdzenie drugiej osoby. Cechą charakterystyczną jest nierównowaga władzy pomiędzy sprawcą a ofiarą, sprawiająca, że poszkodowany/a ma problemy ze skuteczną obroną siebie (Olweus, 1999). <u>Mobbing wobec nauczyciela</u> : uporczywa agresja wobec nauczyciela w postaci lżenia, ignorowania, obrzucania wyzwiskami, kpienia, przedrzeźniania nauczyciela, rozsiewania plotek i niszczenia jego mienia. <u>Mobbing ucznia przez nauczyciela</u> : powtarzające się nadużycie władzy wobec ucznia, którego celem jest upokorzenie go, pokazanie mu swojej przewagi, fizycznej, intelektualnej i emocjonalnej. Upokorzenie to odbywa się najczęściej w przestrzeni publicznej

Aktorzy dramatu

VectorStock® VectorStock.com/26336752

VectorStock® VectorStock.com/26336752

Dlaczego pojawia się mobbing?

Doniesienia z badań nad mobbingiem pracowniczym

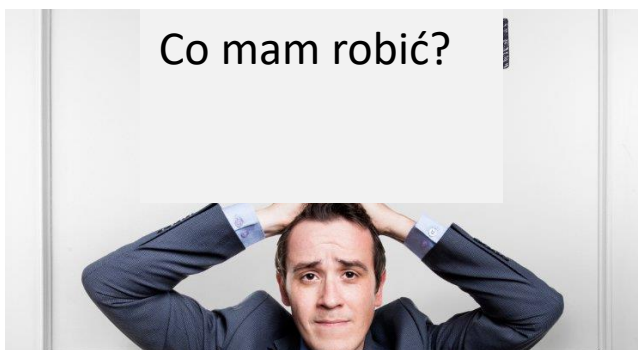
„Aby w organizacji pojawił się mobbing, w obrębie jej kultury musza istnieć elementy, które pozwalają na i nagradzają nękanie”
(Brodsky, 1976)

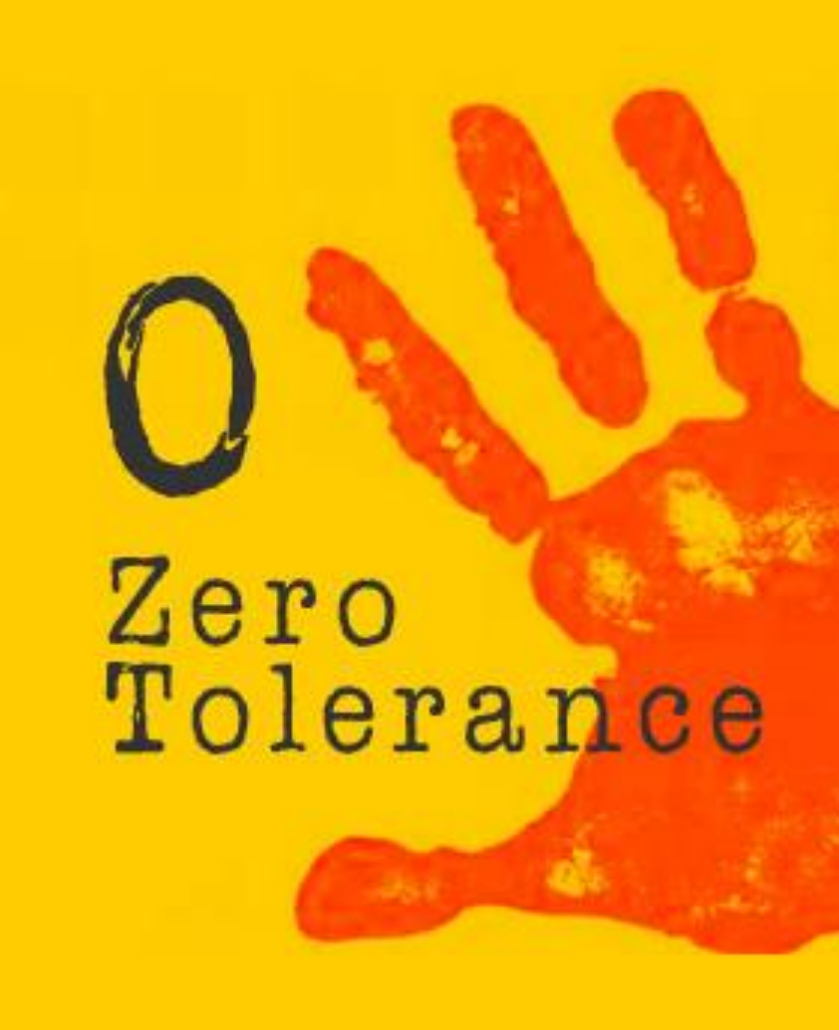

Chaos i nieprzewidywalność

nad pracą

Kultura organizacyjna

Czynniki ryzyka	Wskaźnik ważności		
	agresja	mobbing	Molestowanie seksualne
Normy i wartości	41	109	81
komunikacja	33	98	23
Klimat społeczny	32	82	29
Styl kierowania	29	120	30
Zmiany organizacyjne	29	46	3
Brak szkoleń	25	10	2
Hierarchia	14	62	28
Rekrutacja i dobór zawodowy	10	12	7
Wsparcie społeczne	8	47	6
Wielkość organizacji	8	10	6
Proporcja płci	5	8	41
Ogólna struktura organizacji	5	13	2
Rywalizacja	2	18	1
Faworytyzm	2	33	21
Zasady oceniania	1	12	

Badania w edukacji

NEKANIE NAUCZYCIELA
PRZEZ NAUCZYCIELA

Jak jest zakres problemu?

- badania Zespołu IMP – 9% (Pyżalski, Merecz- red., 2010)
- badania E. Strutyńskiej – 9,2% (Strutyńska, 2014)
- Dane dotyczące mobbingu na wyższych uczelniach są nieliczne:
 - np. 26 % mobbowanych na uczelniach wyższych w Turcji (Minibas-Poussard i in., 2018), 25% - 91% mobbowanych na wyższych uczelniach (Prevost & Hunt, 2018)
- Bardziej wiarygodne zestawienia przedstawia Keashley & Neuman (2010):
 - 2% do 5% w krajach skandynawskich, 10% do 20% w UK i 10% do 14% w USA

Mobbing wśród nauczycieli

ŹRÓDŁO: E. STRUTYŃSKA (2015)

Doniesienia z badań w edukacji

NEKANIE W GRUPIE
ROWIESNICZEJ

Czynniki ryzyka mobbingu rówieśniczego

- najintensywniejszy mobbing w relacjach rówieśniczych to okres 11-14 lat
- częściej sprawcami są chłopcy
- częściej ofiarami są dzieci/młodzież z niepełnosprawnościami, nieheteronormatywni, z mniejszości narodowych i etnicznych,

Dlaczego dzieci to robią?

- hipoteza dominacji (Salmivali, 2010)
- korzyści z mobbowania innych (Volk i in., 2012)
- wchodzenie w rolę sprawcy- osoby o wyzywającym, agresywnym stylu zachowania, z deficytami empatii afektywnej ale nie poznawczej, moralnie wycofani, impulsywni (Smith, 2016)
- ciepłe i autorytarne rodzicielstwo zmniejsza ryzyko bycia sprawcą i ofiarą mobbingu
- odrzucenie i zaniedbanie oraz brak wsparcia i kontroli ze strony rodziców sprzyja wchodzeniu w rolę sprawcy/ofiary (Lereya i in., 2013)
- nadopiekuńczość jest czynnikiem ryzyka zostania ofiarą mobbingu
- zaburzenia w komunikacji rodzic-dziecko, niespójne działania wychowawcze, agresja w domu sprzyjają wchodzeniu w rolę sprawcy (Bowers i in., 1992, Spriggs i in., 2007)
- Zachowania agresywne pomiędzy rodzeństwem zwiększają ryzyko bycia sprawcą (Wolke i in., 2015)
- Zły klimat szkoły, normalizacja zachowań agresywnych, brak procedur działania, problemy interpersonalne w kadrze nauczycielskiej, przeludnienie szkół (Gendron i in., 2011; Bowes i in., 2009)

Doniesienia z badań w edukacji

NĘKANIE NAUCZYCIELI PRZEZ
UCZNIÓW

Nękanie nauczycieli przez uczniów

- 32,5% badanych nauczycieli tureckich doświadczyło nękania ze strony uczniów- w tym ok. 15% nigdy nie poprosiło nikogo o pomoc w takich sytuacjach, a 9% pomimo zgłoszenia problemu nie doczekało się żadnej pomocy (Ozkilic & Kartal, 2014)
- 23% badanych nauczycieli luksemburskich doświadcza zmasowanych ataków werbalnych przynajmniej kilka razy do roku (Steffgen & Ewen 2007)
- 15% brytyjskich nauczycieli doświadczyło ataków fizycznych ze strony uczniów (Pervin & Turner, 1998)

Dlaczego uczniowie nękają nauczycieli?

- społeczne przyzwolenie na agresję i jej promocja
- przemocowa komunikacja w domu
- negatywny PR zawodu w mediach
- brak wsparcia ze strony rodziców
- brak wsparcia ze strony dyrekcji i innych nauczycieli
- brak efektywnej edukacji antyprzemocowej na wszystkich etapach kształcenia
- rewanż za nieetyczne postępowanie nauczyciela

Dlaczego nauczyciele nękają uczniów?

- zasada nielubienia
- frustracja
- nagradzający aspekt wykorzystania władzy
- problemy emocjonalne
- brak umiejętności dyscyplinowania uczniów i motywowania ich

Doniesienia z badan w edukacji

NAUCZYCIELE NĘKAJĄCY
UCZNIÓW

Jak tłumaczone są takie zachowania?

- reakcja na wielokrotną prowokację ze strony ucznia
- adekwatna reakcja dyscyplinująca na zachowanie ucznia
- interwencja motywująca ucznia (McEvoy, 2005)

Jaki jest zakres problemu

- mało badań

- istniejące wskazują, że ok. 20% uczniów uznaje przynajmniej jednego nauczyciela w szkole jako mobbera (McEvoy, 2005)

**Jakie działania
zapobiegawcze
są skuteczne?**

*"If you want to be respected by others, the great thing is to respect yourself. Only by that, only by self-respect will you compel others to respect you." ~
Fyodor Dostoyevsky*

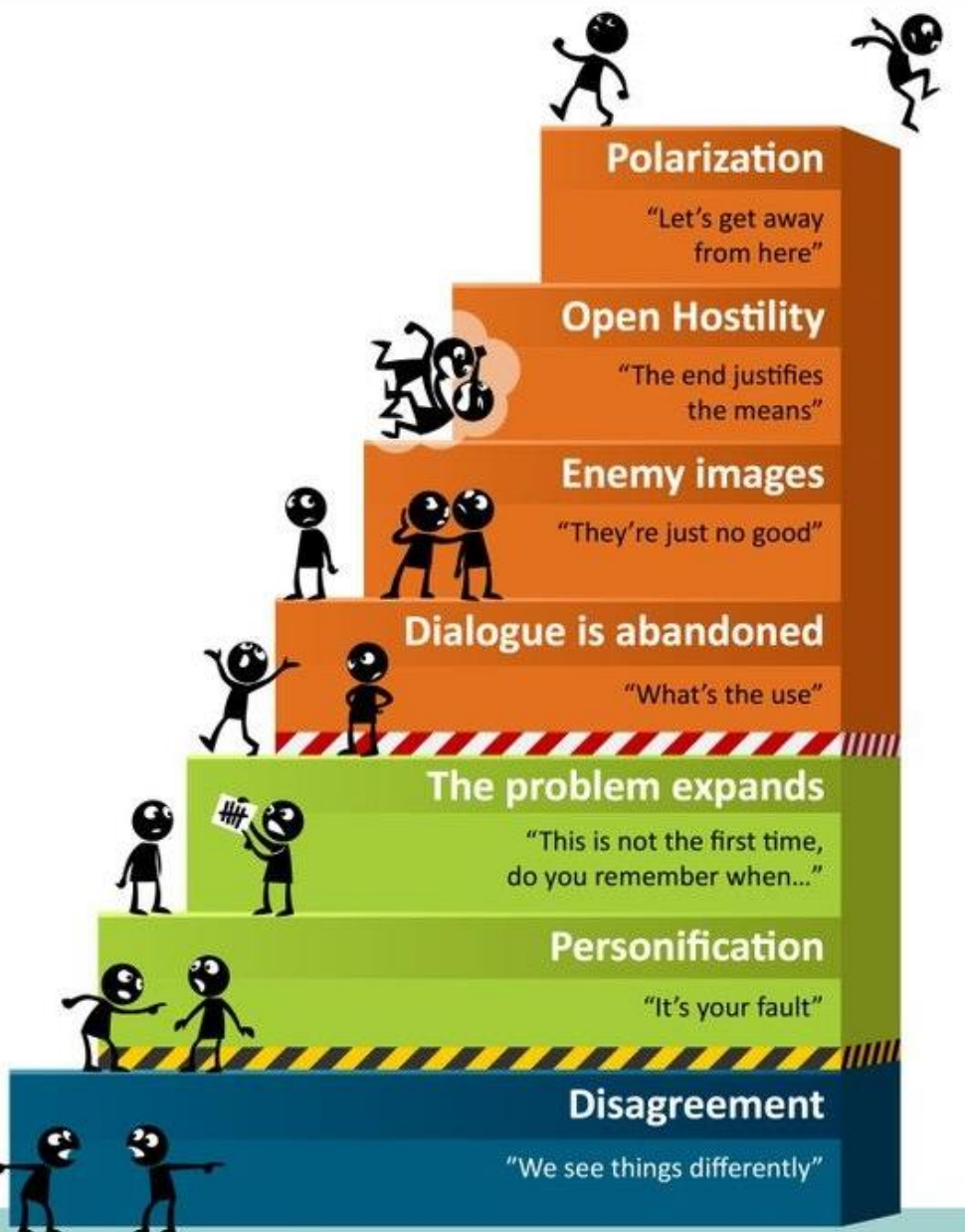
W badaniach okazuje się, że najważniejsze jest okazywanie szacunku

CO W PRAKTYCE KRYJE SIĘ POD TYM SŁOWEM?

Niezgodna na nawet najmniejszy przejaw
niewłaściwego zachowania

CONFLICT ESCALATION

The Danish Centre for Conflict Resolution

Zapobieganie eskalacji

edukacja

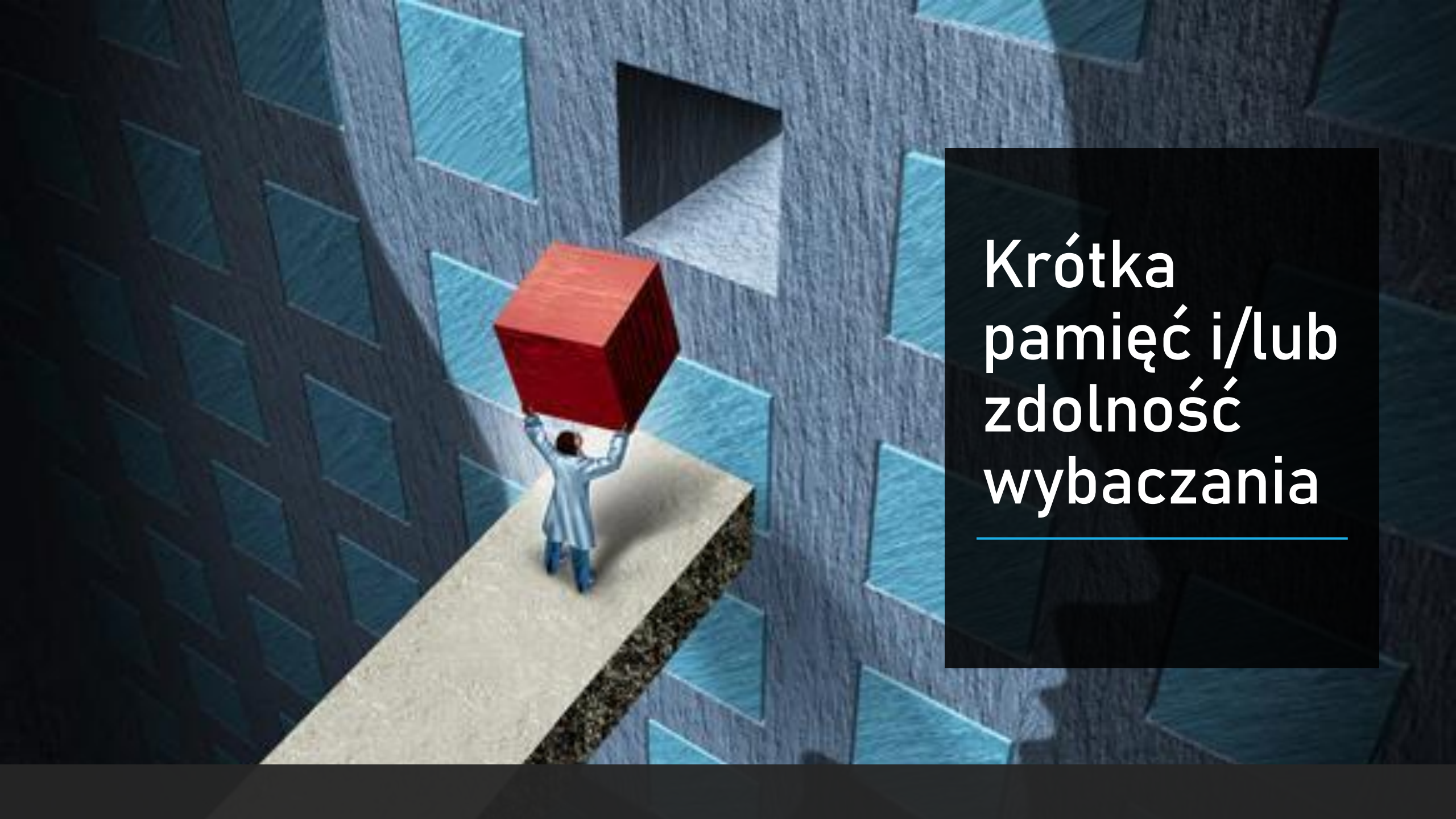
Procedure

1.

2.

Polityki i procedury

Krótką
pamięć i/lub
zdolność
wybaczania

Dziękuję za uwagę